

navchalnomu zakladi. *Zbirnik naukovih prac*, 2, 144-152.; **4. Sak T.V.** (2014), Individualizaciya navchannya uchniv z osoblivimi osvitnimi potrebami v inklyuzivnomu klasi. *Osobлива ditina: navchannya i viovannya*, 4, 18-23.; **5. Unt I.E.** (1990), Individualizaciya i differenciacyu aobucheniya. M. Pedagogika.

Received 01.03.2019

Accepted 11.04.2019

УДК:378.091.3:159.9-051

DOI 10.32626/2413-2578.2019-13.219-232

Л.М. Руденко

lilianic1962@gmail.com

Т.В. Григоренко

tatina.hroza.91@gmail.com

КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА (СПЕЦІАЛЬНОГО, КЛІНІЧНОГО)

Відомості про автора: Руденко Лілія Миколаївна, доктор психологічних наук, професор завідувач кафедри спеціальної психології та медицини, Факультет спеціальної та інклюзивної освіти, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Україна. У колі наукових інтересів: проблема формування професійної компетентності у психологів (спеціальних, клінічних) E-mail: *lilianic1962@gmail.com*; Григоренко Тетяна Вікторівна, аспірант кафедри спеціальної психології та медицини, факультет спеціальної та інклюзивної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Україна. У колі наукових інтересів: проблема формування професійної компетентності у психологів (спеціальних, клінічних) E-mail: *tatina.hroza.91@gmail.com*

Contact: **Liliia Rudenko** Doctor of Psychological Sciences, Professor Head of the Department of Special Psychology and Medicine, Faculty of Special and Inclusive Education, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine. In the circle of scientific interests: the problem of the formation of professional competence in psychologists (special, clinical) E-mail: *lilianic1962@gmail.com* ; **Tetiana Hryhorenko** Postgraduate Student of the Department of Special Psychology and Medicine, Faculty of Special and Inclusive Education, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine. In the circle of scientific interests: the problem of formation of

professional competence in psychologists (special, clinical) E-mail: tatina.hroza.91@gmail.com

Руденко Л. М., Григоренко Т. В. Компоненти професійної компетентності психолога (спеціального, клінічного). У статті розглянуто компоненти професійної компетентності майбутнього психолога (спеціального, клінічного). Компоненти складають особливе середовище, в умовах якого в системі підготовки у студентів виникає нова професійно значуща якість яка актуалізує необхідність всебічного вивчення такого феномена — професійна компетентність. Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок що компетентність – це сукупність знань, умінь і навичок, що визначає результат праці, поєднання теоретичної та практичної підготовки студентів, а також знань із професійно-особистісними якостями, на основі яких формується творчий потенціал, ініціативність, співробітництво, здатність працювати в групі, комунікативні здатності, уміння вчитися, оцінювати, логічно мислити, відбирати та будувати його діяльність. Необхідно схарактеризувати нову, сучасну структуру формування культури життєвого самовизначення, культури професійного розвитку, мотивації впровадження даних компонентів у життя. Результатом сучасної освіти має бути становлення людини, здатної до співпереживання і готової до вільного гуманістично-орієнтованого вибору, індивідуального інтелектуального зусилля і самостійної, компетентної діяльності в політичній, економічній, професійній та культурній сферах життя, яка поважає себе та інших, толерантна до представників інших культур і національностей. Інтегральним професійно-особистісним утворенням, забезпечує високий якісний рівень результатів взаємодії з дітьми та особами які мають психофізичні порушення.

Ключові слова: компетентність, компоненти, структура, професійна компетентність, мотивація, самовизначення.

Григоренко Т. В. Компоненты профессиональной компетентности психолога (специального, клинического). В статье рассмотрены компоненты профессиональной компетентности будущего психолога (специального, клинического). Компоненты составляют особую среду, в условиях которого в системе подготовки студентов возникает новая профессионально значимое качество которая актуализирует необходимость всестороннего изучения такого феномена - профессиональная компетентность. Проведенный анализ психолого-педагогической литературы позволяет сделать вывод, что компетентность - это совокупность знаний, умений и навыков, определяет результат труда, сочетание теоретической и практической подготовки студентов, а также знаний по профессионально-

личностными качествами, на основе которых формируется творческий потенциал, инициативность, сотрудничество, способность работать в группе, коммуникативные способности, умение учиться, оценивать, логически мыслить, отбирать и строить его деятельность. Необходимо охарактеризовать новую, современную структуру формирования культуры жизненного самоопределения, культуры профессионального развития, мотивации внедрения данных компонентов в жизнь. Результатом современного образования должно быть становление человека, способного к сопереживанию и готовой к свободному гуманистически-ориентированного выбора, индивидуального интеллектуального усилия и самостоятельной, компетентной деятельности в политической, экономической, профессиональной и культурной сферах жизни, которая уважает себя и других, толерантный к представителям других культур и национальностей. Интегральным профессионально-личностным образованием, обеспечивает высокий качественный уровень результатов взаимодействия с детьми и лицами, которые имеют психофизические нарушения.

Ключевые слова: компетентность, компоненты, структура, профессиональная компетентность, мотивация, самоопределение.

L. Rudenko, T. Hryhorenko. Components of professional Psychologists' (Special, Clinical) competency. The components of professional competence of the future psychologist (special, clinical) are considered in the article. The components make up a special environment in which a new professionally significant quality arises in the system of preparation for students, which actualizes the need for a comprehensive study of such a phenomenon – professional competence.

The analysis of psychological and pedagogical literature makes it possible to conclude that competence is a set of knowledge, abilities and skills that determines the result of work, a combination of theoretical and practical training of students, as well as knowledge of professional with personal qualities, on the basis of which creative potential, initiative, cooperation, ability to work in a group, communicative abilities, ability to learn, evaluate, logically think, select and build its activities are built. It is necessary to characterize the new, modern structure of the formation of culture of life self-determination, the culture of professional development, the motivation of the implementation of these components in life. The result of modern education should be the formation of a person capable of empathy and a ready to humanistic-oriented choice, individual intellectual effort and independent, competent activity in the political, economic, professional and cultural spheres of life, that respects themselves and others, tolerated to representatives of other cultures and nationalities. And with integral professional and personal education, provides a high quality level of the results of interaction with children and persons who have psychophysical

disorders. The process of forming professional competencies in the educational process involves the use of advanced technologies, expansion of the scope of interpersonal relations, taking into account the potential and resource potential of the future psychologist (special, clinical), his experience, activating and attracting students to independent work and developing his responsibility for obtaining the result of own activities. Modern Ukrainian science at this time is only in search of understanding of competencies as a goal of education. European approaches do not always work in domestic conditions. That is why it is important to create such approach to comprehension and understanding of competencies that will help to implement and use them in the educational process of the present. Competence requires significant intellectual development: abstract thinking, reflection, determination of one's own position, self-evaluation, critical thinking, etc. Mastering key competencies will ensure, on the one hand, successful personality and social functioning of the individual, and on the other hand, – satisfaction of social needs in human resources of a certain quality.

Keywords: competence, components, structure, professional competence, motivation, self-determination.

Постановка проблеми. Перед державною освітою України постають нові виклики, пов'язані з глобалізаційними процесами, для подолання яких є необхідною підготовка професіоналів в різних галузях, зокрема, психологів (спеціальних, клінічних), які супроводжують практично всі види суспільної діяльності. Водночас, загострилися суперечності між завданнями щодо інтеграції української вищої школи до європейського простору вищої освіти і чинною системою підготовки фахівців, потребами суспільства в компетентних фахівцях у галузі психології та якістю їх підготовки. Відтак, вища психологічна освіта України потребує суттєвої науково обґрунтованої модернізації. Рівень підготовленості психолога (спеціального, клінічного) повинен відповідати міжнародним стандартам, що дозволить ефективно співпрацювати в глобальному життєвому просторі. Зазначені стандарти не запроваджуються без належної професійної підготовки, яка має забезпечуватися провідними вузами країни.

Ринок праці сьогодення висуває до випускників вищої школи вимоги як щодо наявності базових професійно важливих якостей особистості, так і до здатності майбутнього фахівця аналізувати свою професійну діяльність, удосконалювати професійні навички, засвоювати нові професійні напрямки, що потребує необхідності розвитку особистісного ресурсу, зокрема професійної компетентності. Сучасне життя вимагає від особистості високого рівня професіоналізму під час значної активізації внутрішніх ресурсів, свідомої активності і

гармонійного розвитку. Орієнтація системи освіти на формування конкурентоспроможної особистості фахівця з високим рівнем професійної компетентності є основною метою вузівської підготовки психолога (спеціального, клінічного) до майбутньої професійної діяльності [14, с. 24-26].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійних компетентностей були предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Розвиток досліджень про професійну компетентність має кілька напрямків: від аналізу психологічних основ професійної діяльності Л. Виготський, А. Леонтьєв, Д. Ельконін; до розробки основ формування розвитку професійно важливих якостей особистості в цілому А. Орлов, І. Лернер, М. Скаткін та ін. Аналіз сутності компетентності, характеристики його складових знаходимо у дослідженнях вітчизняних науковців – І. Бех, Д. Гришин, О. Дубасенюк, В. Лозова, Н. Ничкало, О. Подмазін, О. Пруцакова, В. Сериков, Н. Баловсяк, І. Драча, П. Бачинського, Н. Бібік, Г. Гаврищак, І. Гудзик, Н. Дворнікової, Я. Кодлюк, В. Краєвського, О. Локшиної, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, Л. Пильгун, О. Пометун, І. Родигіна, К. Савченко, О. Садівник, Л. Сень, С. Сисоєвої, В. Синьова, М. Шеремет, О. Ситник, Т. Смагіної, Г. Терещук, С. Трубачевої, М. Фоменко, Л. Фомічової, Л. Руденко, А. Шевцова та ін. Сучасні тенденції розвитку у зарубіжних країнах аналізувалися О. Овчарук, Я. Кодлюк, К. Корсаком, Дж. Равен, Дж. Боуден, С. Маслач, М. Лейтер, Е. Шорт, Е. Тоффлер, Р. Уайт, А. Бермус, Р. Хайгерті, А. Мейхью та ін [2;11;13;14].

Мета. Охарактеризувати компоненти професійної компетентності психологів (спеціальних, клінічних).

Виклад основного матеріалу. Відповідно до педагогічної енциклопедії, поняття «компетентність» містить у собі, крім суто професійних знань, умінь і навичок, такі якості, як ініціатива, співробітництво, здатність працювати в групі, комунікативні здатності, вміння вчитися, оцінювати, логічно мислити, відбирати й використовувати інформацію. Компетентність визначає якість і рівень професійної готовності до діяльності, що виражається в характері праці, здатності в умовах різних труднощів знаходити раціональне рішення виниклої проблеми. Ріст компетентності сполучений із самоаналізом і самооцінкою особистості, які є внутрішнім стимулом професійного самовизначення.

Результатом сучасної освіти має бути формування людини, здатної до співпереживання і готової до вільного гуманістично-орієнтованого вибору, індивідуального інтелектуального зусилля і самостійної, компетентної діяльності в політичній, економічній, професійній та культурній сферах життя, яка поважає себе та інших, толерантна до представників інших культур і національностей.

Сьогодні поняття компетентності набуває актуальності. Це пов'язують з багатьма факторами, оскільки саме компетентності є тими індикаторами, які дозволяють визначити готовність майбутнього випускника до життя, його подальшого розвитку й активної участі в житті суспільства.

Сучасна ситуація суспільного розвитку актуалізувала необхідність у всебічного вивчення такого феномена, як «професійна компетентність». Науковці визначають професійну компетентність як певний психічний стан, що дозволяє діяти самостійно і відповідально; оволодіння людиною здатністю й умінням виконувати певні професійні функції, професійну готовність і здатність суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків повсякденної діяльності, наявність спеціальної освіти, глибокі загальні та спеціальні ерудиції, постійне підвищення власної науково-професійної підготовки.

О. Борзенкова, характеризуючи структуру методико-математичної компетентності, виділяє такі її компоненти:

- концептуальний (науковий) який включає психологічні, дидактичні, математичні, методичні науково-дослідні знання; передбачає розуміння теоретичних основ наукових галузей знань, у тому числі, знання основ майбутньої професії (теорії навчання, виховання і всебічного розвитку молодших школярів) ;

- рефлексивний — уміння застосовувати отримані знання, демонструвати методичні вміння і навички практичної роботи в процесі навчання молодших школярів математики;

- інтегративний — здатності до інтеграції різних галузей знань у процесі пізнання довколишнього світу, здійсненні пізнавальної функції навчання, прагнення до професійного творчості та професійного зростання [1, с.108].

Т. Руденко та О. Маркушевська виділяють мотиваційно-ціннісний компонент і розглядають його як системоутворюючий при підготовці, що включає систему мотивів, що виражають усвідомлене спонукання до діяльності, в тому числі і до навчальної, сукупність усіх психічних моментів, якими визначається поведінка людини в цілому. Цей компонент забезпечує спрямованість на ціннісне засвоєння знань і самовдосконалення в професійній галузі, включає в себе як мотиви, так і цінності, пов'язані з майбутньою професією в умовах особистісно-орієнтованої освіти [8;12].

За структурою О. Маркушевська поділяє на такі компоненти: когнітивний — це складна система пізнавальних розумових конструктів; операційний, що підрозділяється на змістовно-операційні (інтелектуальні, організаційні та комунікативні вміння і здібності) і операційно-діяльнісні вміння (досвід практичного застосування тих знань, які були представлені в когнітивній компоненті) [8, с. 150]. Цього

погляду дотримується С. Івашнюва, розглядаючи структуру методичної компетентності, як систему таких компонентів:

- технологічний (дидактичні уміння та навички, використання дидактичних ігор; навички психолого-педагогічного прогнозування успішності навчальної діяльності на основі психологічного тестування);
- когнітивний (знання психолого-педагогічних особливостей певної вікової групи);
- особистісно-мотиваційний (емоційне ставлення, бажання, зацікавленість в роботі, ставлення до підвищення кваліфікації, самоосвіти) [3, с. 254].

Аналогічні структурні компоненти визначено у праці В. Адольфа:

- особистісний компонент автор співвідносить з уміннями, пов'язаними з психологічним боком особистості педагога: комунікативні, перцептивні, рефлексивні.

- діяльнісний компонент містить здобуті професійні знання та вміння, вміння актуалізувати їх у слушний момент і використати в процесі реалізації своїх професійних функцій [3, с. 144].

У структурі психологічної компетентності вчені (А. Деркач, В. Зазикін, Н. Кузьміна, І. Нікуліна) виділяють такі взаємопов'язані компоненти:

- гностичний, що включає систему необхідних психологічних знань;
- проектувальний, пов'язаний із процесами прогнозування та передбачення;
- регулятивний або конструктивний, що полягає в умінні здійснювати вплив;
- комунікативний, що виявляється в ефективному спілкуванні. При цьому гностичний компонент (знання, досвід) є базовим (вихідним) для формування інших компонентів [10;13;14].

Е. Зеєр вважає професійну компетентність сукупністю професійних знань, умінь, а також способами виконання професійної діяльності. У структурі вчений виокремлює такі її основні компоненти: соціально-правову компетентність — знання та вміння у сфері взаємодії з громадськими інститутами та людьми, а також володіння прийомами професійного спілкування і поведінки; спеціальну компетентність — підготовленість до самостійного виконання конкретних видів діяльності, вміння вирішувати типові професійні завдання і оцінювати результати своєї праці, здатність самостійно здобувати нові знання й уміння за фахом; персональну компетентність — здатність до постійного професійного зростання та підвищення кваліфікації, а також реалізація особистості в професії; аутокомпетентність — адекватне уявлення про власні соціально-професійні характеристики і володіння технологіями подолання професійних деструкцій [3, с. 57-58].

Структуру методичної компетентності вдало визначено в дослідженнях А. Кузьминського, Н. Тарасенкової, С. Скворцова та І. Акуленко. Науковці виділяють такі компоненти:

- гносеологічний (адекватне сприймання, осмислення, відображення, пізнання й конструювання процесу навчання математики);
- аксіологічний (суб'єктивна ціннісна позиція вчителя у навчально-виховному процесі);
- праксеологічний (методичні знання, вміння й навички та досвід їхнього застосування);
- професійно-особистісний компоненти (професійні психолого-педагогічні якості) [6, с. 75]. Дещо відрізняється структура методичної компетентності за О. Красиковою, яка представляє її двома рівнями, а саме: компетенція у педагогічній та управлінській діяльності та компетенція в плануванні та здійсненні навчального процесу, перший з яких реалізується через операційно-структурні (гностична, організаторська, конструктивноплануюча) функції, а другий - через цілеспрямовані (комунікативна, виховує, розвиває) функції [6, с.221-224].

Г. Копил у своєму дисертаційному дослідженні визначає такі компоненти професійної компетентності фахівців:

- мотиваційно-ціннісний компонент (містить наявність інтересу до поглибленого вивчення фахових дисциплін; усвідомлення значущості компетенцій для майбутньої професійної діяльності; прагнення до набуття конкурентоспроможних умінь та навичок);
- інформаційно-перцептивний компонент (містить здатність до компетентного сприйняття й аналізу професійно важливої інформації);
- операційно-дієвий компонент (виявляється в умінні застосовувати набуті професійно важливі знання у професійній діяльності з оптимальною користю; реалізовувати пріоритетні компетенції) [6, с.121-124].

Набуття фахівцем професійної компетентності полягає в тому, що професійне знання має формуватися водночас на всіх рівнях: методологічному, теоретичному, методичному, технологічному. Це потребує розвиненого професійного мислення, здатності добирати, аналізувати і синтезувати здобуті знання в досягненні мети, цілісно уявляти технологію їх застосування. Складові компоненти професійної компетентності, запропоновані О. Біляковською формують професіонала, що уособлює суспільні запити й потреби, відображає сучасні вимоги. Виділяє такі компоненти:

Когнітивно-технологічна (спеціальна компетентність із фахового предмета) охоплює глибокі знання, кваліфікацію і досвід практичної діяльності у галузі предмета; знання способів розв'язання технічних,

творчих завдань; гармонізація науково-предметних і світоглядно методологічних, дидактичних, психологічних знань; оволодіння сучасним інструментарієм вивчення особистості учня; використання прийомів педагогічного менеджменту; уміння організовувати суб'єкт-суб'єктний навчальний процес, спрямований на всебічний розвиток особистості школяра.

Методична компетентність включає засвоєння педагогом нових методичних і педагогічних ідей, підходів до навчально-виховного процесу в сучасних особистісно-зорієнтованих, розвивальних, креативних технологіях, володіння різними методами, прийомами і формами організації навчання.

Комунікативно-ситуативна компетентність охоплює знання, уміння, навички та способи здійснення партнерської взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу; поважати думку; поєднувати вимогливість із повагою до кожного учня, тактовність і толерантність у стосунках.

Соціальна компетентність досягає високого рівня усвідомлення соціальних проблем та запитів, способів взаємодії з суспільством; уміння знаходити інформацію і впевнено конструювати поведінку для досягнення балансу між своїми потребами, очікуваннями, сенсом життя і вимогами соціальної дійсності; уміння робити вибір, брати на себе відповідальність, формування засобами предмета патріотичних почуттів, поваги до історії, традицій українського народу тощо.

Психолого-педагогічна компетентність охоплює володіння психолого-педагогічною діагностикою; уміння здійснювати індивідуальну роботу на основі результатів педагогічної діагностики, виявляти особистісні особливості, визначати і враховувати емоційний стан людини, вибудовувати взаємовідносини з колегами, студентами, батьками.

Прогнозувально-рефлексивна компетентність включає вміння конструювати траєкторію розвитку студента, здійснювати індивідуальний розвиток; уміння технологічно прогнозувати, конструювати, планувати хід навчально-виховного процесу.

Аутопсихологічна компетентність передбачає вміння усвідомлювати рівень власної професійної діяльності, своїх спеціальних, методичних і комунікативних спроможностей, потенціалу; уміння бачити недоліки у професійній діяльності; бажання самоудосконалюватися; визначати завдання та траєкторію для власної самоосвіти й самовдосконалення.

Інформаційно-технологічна компетентність передбачає вміння і навички; застосовувати раціональні прийоми пошуку, аналізу, адекватного відбору, систематизації, використання інформації;

самостійно створювати різноманітні тестові завдання; враховувати дидактичні принципи, закономірності, способи.

Управлінська компетентність включає володіння методами, прийомами організації власною діяльністю та ефективною діяльністю студента.

Кооперативна компетентність (компетентність у спільній творчості) передбачає здатність фахівця продуктивно й гармонійно організовувати взаємодію для досягнення спільної мети.

Полікультурна компетентність містить знання фахівця культурних, національних надбань, менталітету представників різних національностей; толерантне ставлення до культури і традицій представників інших народів.

Валеологічна компетентність забезпечує організацію здорового способу життя у фізичній, соціальній, психічній та духовній сферах, організацію власної праці й впровадження, реалізацію здоров'я збережувальної функції розвитку.

Загальнокультурна компетентність передбачає досягнення високого рівня розвитку у суспільному, професійному й духовному житті; освіченість, висока ерудиція та культура поведінки [3, с. 176-178].

Отже, професійна компетентність — це інтегрована властивість особистості, що володіє комплексом професійно значущих якостей, має високий рівень науково-теоретичної й практичної підготовки та ефективною взаємодією у процесі співпраці на основі впровадження сучасних технологій для досягнення високих результатів.

Л. Дибкова визначила структуру професійної компетентності, яка має такі компоненти:

- компетенції у сфері економічної діяльності (економічне мислення, володіння методами економічного аналізу та проектування економічної діяльності, наявність системного уявлення про структури і тенденції розвитку української і світової економіки, знання принципів прийняття й реалізації економічних та управлінських рішень на мікро- і макрорівнях, створення і розвиток власної економічної позиції тощо);
- компетенції у інших сферах професійної діяльності (система знань з фінансів, маркетингу, аудиту, міжнародної економіки, права, менеджменту тощо);
- інформаційна компетенція (ефективне застосування інформаційних технологій та відповідних програм);
- комунікативна компетенція (знання ділового етикету та основ конфліктології, толерантність до існування інших поглядів, ефективна групова взаємодія, позитивна установка щодо себе і оточуючих та ін.);
- компетенція у сфері самовизначення і саморегуляції особистісних якостей (адекватна самооцінка, впевненість у собі, самоконтроль, самоефективність, високий рівень мотивації до

досягнень, визнання необхідності неперервної освіти протягом життя тощо) [10, с. 268].

Д. Супрун досліджуючи динаміку професійної компетентності психологів в галузі спеціальної освіти відповідно до функціональної системи відносить такі компоненти:

- професійно-мотиваційний (сформованість ціннісних орієнтацій; сформованість мотиваційного ставлення до професійної компетентності; сформованість мотиваційного професійного спрямування);

- когнітивно-компетентнісний (системність знань; усвідомленість знань; стійкість знань (оволодіння матеріалом на рівні довготривалої пам'яті з постійним цілеспрямованим, довготривалим їх використанням);

- операційно-діяльнісний (готовність до професійної компетентності: сформованість діагностичних умінь, сформованість змістово-процесуальних умінь, сформованість прогностичних умінь; здатність використовувати набуті вміння та навички при вирішенні професійних завдань);

- результативно-рефлексивний (здатність до самоаналізу та рефлексії, орієнтація на самовдосконалення, саморозвиток через свідому постановку та виконання професійних завдань більшої складності) [6, с. 364].

В. Монахов разом з А. Нижниковим визначили загальну структуру професійно-педагогічної діяльності, у якій виокремили такі компоненти: інформаційний, дослідницький, інтелектуальний, креативний, діагностичний, прогностичний, комунікативний, аксіологічний, управлінський, проектувальний [2, с. 64].

О. Гура виокремлює такі: термінальну (розвивальна, виховна), інструментальну (ілюстративна, науково-дослідницька, діагностична, стимулювальна, прогностична) та операційну (методична, управлінська, організаторська, коригувальна, констатувальна). Комунікативну функцію дослідник вважає наскрізною [2, с. 83].

А. Бабенко розробленим переліком функцій педагогічної діяльності:

- практико-операційна (технологічна) – трансформація отриманих знань у практичній предметній діяльності у вигляді вмінь і навичок володіння, а також проектування й організації професійної діяльності;

- мотиваційно-спонукальна – розвиток і знаходження зрілої форми думок, мотивів, цінностей, усієї спрямованості особистості, самоствердження у власній професійній діяльності, реалізація творчого потенціалу, унікальних здібностей, набуття авторитету серед колег і для самого себе;

- гностична – активізація пізнавальної, інтелектуальної діяльності особистості, засвоєння накопичених людством знань, фактів, інформації

освітнього характеру, підвищення особистої поінформованості, кругозору, ерудиції, націлених на перспективний розвиток;

- контрольно-оцінна (рефлексивна) – усвідомлення людиною своїх знань, поведінки, моральності й інтересів, ідеалів і мотивів; цілісна оцінка самого себе як професіонала;

- комунікативна функція виявляється у відкритості до спілкування, збагачення в процесі міжособистісної взаємодії [2, с. 30].

Висновки. Проаналізувавши різні наукові думки ми дійшли висновку, що доречно буде використати такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, результативний. Отже, в умовах ринкової економіки, інформаційного суспільства ситуація принципово змінилася через постійне вдосконалення технологій, орієнтацію виробництва на ринок, що потребує фахівця нової формації, здатного адекватно реагувати на умови ринку, виявляти ініціативу, творчість та активність. Тому результатом професійної освіти має стати не лише кваліфікація, а й професійна компетентність, оскільки саме компетентність забезпечує наявність професійно-важливих якостей та більш високий рівень підготовленості фахівця. Тому в умовах сьогодення необхідно охарактеризувати нову, сучасну структуру у впровадженні даних компонентів у життя. Враховуючи вищенаведені міркування науковців, при розробці власних критеріїв та показників сформованості професійної підготовки психологів (спеціальних, клінічних) в галузі спеціальної освіти, дозволяє зробити висновок, що основними вимогами до них мають бути об'єктивність, надійність, простота та зручність виміру, узгодження із складовими компонентами, адекватність, взаємообумовленість критерію з його показниками. Основними положеннями, для проектування системи компонентів дослідження формування професійної компетентності визначили наступні: об'єктивність, надійність, узгодження зі складовими досліджуваного явища, адекватність, взаємообумовленість критерію з його показниками, взаємодоповнюваність критеріїв, систематизованість, наочність і доступність. Подальших досліджень потребує проблема моніторингу цих новоутворень на різних етапах підготовки майбутнього психолога шляхом комплексного та пролонгованого вивчення складових компонентів професійної компетентності.

Бібліографія

1. **Борзенкова, О. О.** (2007) Формирование методико-математической компетентности будущего учителя начальных классов: дис. кад. пед.наук. 13.00.08 / О. А. Борзенкова. – Самара, 2007, 224 с.
2. **Бедь, В. В.** (архім. Віктор) Компетентнісний підхід у системі вищої освіти як пріоритет її модернізації у ВНЗ // Український науковий журнал «Освіта регіону». 2011. №5. URL: <http://social->

science.com.ua/article/691 (дата звернення: 27.06.2017). 3. **Білявська, О. О.** Професійна компетентність учителя як складова ефективної педагогічної діяльності / О. О. Білявська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://lib.mdpu.org.ua/nvs/>] 4. **Гура, О. І.** (2005) Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : навчальний посібник / Гура О. І. - К. : Центр навчальної літератури, 2005. - 224 с. 5. **Драч, І. І.** (2013) Д72 Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади. Монографія / І. І. Драч. — К.: «Дорадо-Друк», 2013. — 456 с. 6. **Кузьминський, А. І.** (2009) Наукові засади методичної підготовки майбутнього вчителя математики / Кузьминський А. І., Тарасенкова Н. А., Акуленко І. А. – Черкаси: Вид. Від.ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2009. – 320 с. 7. **Краевский, В. В.** Методология педагогического исследования. Пособие для педагога-исследователя. Самара: Изд-во СамГПИ, 1994. 165 с. 8. **Маркушевська, О. О.** Дидактико-методическая подготовка будущих учителей начальных классов к личностно ориентированной педагогической деятельности : Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Е. А. Маркушевська. – Волгоград, 2003. – 237 с. 9. **Паламар, О. М.** (2014) Психологічна компетентність тифлопедагога: сутність поняття та структура/О. М Паламар//Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія.-2014.-Вип. 26.-С. 377-382. 10. **Пахомова, Н. Г.** Інтеграція медико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки майбутніх логопедів: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.03 / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. К.: [Б.в.], 2013. 560 с. 11. **Пометун, О. І.** Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. К.: К.І.С., 2004 С. 16-25. 12. **Руденко, Т. Б.** К вопросу об особенностях дидактико-методической компетентности учителя начальных классов [Электронный ресурс] / Т. Б. Руденко. – Режим доступа: <http://journal.sakhgu.ru/work.php?id=18>. 13. **Супрун, Д. М.** (2018) Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти. (дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.03). Київ. 2018. 657 с. 14. **Супрун, Д. М.** Професійна підготовка психологів в галузі спеціальної освіти: монографія. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 392 с.

References

1. **Borzenkova, O. O.** (2007) Formation of methodical and mathematical competence of the future teacher of elementary classes: diss. cad ped.nauc. 13.00.08 / O. A. Borzenkova. - Samara, 2007, 224 pp. 2. **Bad, V.V.** (architect V. Victor) Competency approach in the system of higher

education as a priority of its modernization in higher educational institutions // Ukrainian scientific journal "Education of the region". 2011. №5. URL: <http://social-science.com.ua/article/691> (referral date: 27.06.2017). **3. Bilyavskaya, O. O.** Professional competence of the teacher as a component of effective pedagogical activity / O. Bilyavskaya. - [Electronic resource]. - Mode of access: [<http://lib.mdpu.org.ua/nvs/>] **4. Gura, O. I.** (2005) Pedagogics of higher education: introduction to specialty: textbook / Gura O. I. - K.: Center for Educational Literature, 2005 - 224 pp. **5. Drach, I. I.** (2013) D72 Management of the formation of professional competence of masters of pedagogy of higher education: theoretical and methodological principles. Monograph / I. I. Drach. - K.: "Dorado-Print", 2013. - 456 pp. **6. Kuzminsky, A. I.** (2009) Scientific principles of methodical preparation of the future teacher of mathematics / Kuzminsky A. I., Tarasenkova N. A., Akulenko I. A. - Cherkasy: Kind. O.ChNU them. B. Khmelnytsky, 2009. - 320 p. **7. Kraevsky, V. V.** Methodology of pedagogical research. Handbook for a research teacher. Samara: Publishing house SamGPI, 1994. 165 p. **8. Markushevskaya, O. O.** Didactic-methodical preparation of future teachers of primary classes to personally oriented pedagogical activity: Dis. ... Candidate ped Sciences: 13.00.08 / E. A. Markushevskaya. - Volgograd, 2003. - 237 c. **9. Palamar, O. M.** (2014) Psychological competence of the thief-pedagogue: the essence of the concept and structure / O. M Palamar // Scientific journal of NP Drahomanov NPU. Series 19: Correctional Pedagogy and Special Psychology.-2014.-Vip. 26.- C. 377-382. **10. Pakhomova, N. G.** Integration of medical-psychological and pedagogical components of professional training of future speech therapists: diss. ... Doctor Ped. Sciences: 13.00.03 / Nats. ped University named after M. P. Dragomanov. K.: [BB], 2013. 560 p. **11. Ponometon, O. I.** Theory and practice of consistent implementation of the competent approach in the experience of foreign countries // Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: Library for educational policy / for the constituencies. edit O. V. Ovcharuk. K.: K. I. S., 2004 P. 16-25. **12. Rudenko, T. B.** On the issue of the features of the didactic-methodical competence of the teacher of elementary classes [Electronic resource] / T. B. Rudenko. - Access mode: http://journal.sakhgu.ru/work_php_id? = 18 **13. Suprun, D. M.** (2018) Theory and practice of professional training of psychologists in the field of special education. (Dis ... doctor of pedagogical sciences: 13.00.03). Kiev. 2018. 657 pp. **14. Suprun, D. M.** Professional training of psychologists in the field of special education: a monograph. K.: View of the NPU named after MP Drahomanov, 2017. 392 p.

Received 04.03.2019

Accepted 04.04.2019